

2007-cı ilin yekunları üzrə pul siyasətinin yerinə yetirilməsi vəziyyəti haqqında

1. Makroiqtisadi durum və global iqtisadi proseslər

2007-ci il ərzində Milli Bank məzənnə və maliyyə sabitliyinin qorunmasına, habelə büdcə-investisiya siyasətinin reallaşmasına dəstək verən pul siyasəti yeritmişdir. Pul siyasəti qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsinə ölkə daxilində və xaricində baş verən iqtisadi proseslər də təsir göstərmişdir.

Makroiqtisadi vəziyyət. Bir neçə il bundan öncə başlamış sıçrayışlı inkişaf cari ildə də davam etmişdir. 2007-ci ilin yekunu üzrə ölkədə iqtisadi artım 25%, o cümlədən neft sektorunda 36.8%, qeyri-neft sektorunda isə 11.3% təşkil etmişdir. İl ərzində sənaye məhsulunun 24%, kənd təsərrüfatı məhsulunun 4%, əsas kapitalla investisiya qoyuluşunun 17.8%, nəqliyyatda yük daşınmasının 14.9%, poçt və rabitə xidmətlərinin 27%, əmtəə dövriyyəsinin 15.3%, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin 33.8% artımına nail olunmuşdur.

Bazar iqtisadiyyatlı ölkə statusu üçün vacib şərt olan **özəl sektorun** iqtisadiyyatdakı rolu da artmaqdadır. 2007-cı ildə ÜDM-in 80%-dən çoxu, o cümlədən sənaye məhsulunun 77.4%-i, kənd təsərrüfatı məhsulunun demək olar ki, hamısı, əsaslı kapitalla investisiya qoyuluşlarının 51.6%-i, yükdaşımaqların 67.9%-i qeyri-dövlət bölməsinin payına düşmüşdür.

2007-ci il ərzində **inflyasiya** yeni inkişaf mərhələsi üçün səciyyəvi olan tələbin artımı kimi ənənəvi amillərdən, struktur islahatları çərçivəsində aparılan kommunal sektorun islahatı tədbirlərindən və Azərbaycanın idxal etdiyi bir sıra ərzaq məhsullarının (şəkər, buğda və s.) dünya bazar qiymətlərinin yüksəlməsindən irəli gəlmişdir.

2007-ci ilin yanvar-dekabr aylarında inflyasiya ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 16.7% təşkil etmişdir. Dövr ərzində ərzaq məhsulları 16.2%, qeyri-ərzaq məhsulları 10.5%, xidmətlər isə 25.3% bahalaşmışdır.

Son illər Azərbaycanın **xarici ticarət balansında** müşayiət olunan müsbət meyllər bu ildə də davam etmişdir. Dünya bazarında neftin qiymətinin rekord səviyyəyə çatması, eyni zamanda qeyri-neft sektorunun dinamik inkişafı ölkənin xarici balansının daha da yaxşılaşmasına zəmin yaratmışdır. Xarici ticarət dövriyyəsi 2007-ci ilin yanvar-noyabr aylarında 10461.3 mln.\$ təşkil etmişdir ki, bunun da 5461.6 mln. \$-i ixracın, 4999.7 mln. \$-i isə idxalın payına düşür.

Əhalinin sosial vəziyyətinin də yaxşılaşması il ərzində davam etmişdir. Belə ki, orta aylıq əmək haqqı 214 AZN-ə çatmış və onun artım tempi 42% təşkil etmişdir.

Dünya maliyyə və əmtəə bazarlarında baş verən meyllər. Aparıcı ölkələrin iqtisadiyyatında baş verən proseslər onların maliyyə bazarlarının indikatorlarında öz əksini tapmışdır.

İl ərzində ABŞ dollarının **məzənnəsi** dünyanın aparıcı valyutalarına nəzərən əsasən azalmaq istiqamətində dəyişmişdir. Belə ki, 2007-ci ilin yekunu üzrə ABŞ dollarının məzənnəsi avroya nəzərən 11.7%, Rus rubluna nəzərən 7.3%, İsveçrə frankına nəzərən 8.4%, İngilis funt sterlinginə nəzərən 3.4%, Qazax təngəsinə

nəzərən 4%, Türkiyə lirəsinə nəzərən 19%, Yapon yeninə nəzərən 5.1% dəyərdən düşmüşdür.

Qeyd edək ki, il ərzində Federal Ehtiyat Sisteminin uçot dərəcəsinə 5.25%-dən 4.25% səviyyəsinə qədər endirmiş, Avropa Mərkəzi Bankının əsas faiz dərəcəsi 2 dəfə dəyişdirilərək isə 3.5%-dən 4% səviyyəsinə qaldırılmışdır.

İl ərzində əsas **fond indekslərinin** səviyyəsi yüksəlmişdir. Belə ki, Nyu York Fond Birjasında hərraca çıxarılan 30 ən iri sənaye şirkətinin orta qiymətini əks etdirən *Dow Jones indeksi* 7.8%, ABŞ-ın 100 ən iri yüksək texnoloji şirkətinin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *Nasdaq indeksi* 9.9%, Avropanın 100 ən iri şirkətinin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *FTSE eurotop 100 indeksi* 2.2%, Almaniya Fond Birjasında hərraca çıxarılan 100 ən iri şirkətin səhmlərinin orta qiyməti-*DAX indeksi* 22.4% yüksəlmiş, Tokio Fond Birjasında hərraca çıxarılan 225 ən iri şirkətin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *Nikkei indeksi* isə 10.4% azalmışdır.

2007-ci ildə dünya bazarında Brent markalı **neftin orta qiyməti** 72.9 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu da ilin əvvəli ilə müqayisədə (55.6\$) 31% çoxdur.

İl ərzində dünya bazarlarında **qızılın qiymətinin** artması davam etmişdir. Belə ki, beynəlxalq bazarda qızılın unsiyasının qiyməti ilin əvvəlində 606.9 ABŞ dolları olduğu halda, dekabr ayının sonuna 38.4% (və ya 233.3 ABŞ dolları) artaraq 840.2 ABŞ dolları səviyyəsinə yüksəlmişdir.

2. Pul siyasəti

Pul siyasətinin hədəflərinə nail olunması vəziyyəti. Yüksək iqtisadi artım ilə əlaqədar pula tələbin sürətlə genişlənməsi şəraitində 2007-ci il ərzində Milli Bankın pul siyasəti qarşısında məzənnə sabitliyinin qorunması, iqtisadiyyatın pula olan tələbatının ödənilməsi, habelə bank-maliyyə sistemində sabitliyin qorunması kimi vəzifələr qoyulmuşdur.

Təcrübə göstərir ki, neft gəlirlərinin sürətlə artması şəraitində mərkəzi bank qarşısında duran ən vacib prioritet bu gəlirlərin valyuta bazarına, maliyyə sisteminə və milli valyutaya neqativ təsirinin neytrallaşdırılmasıdır. Bunu nəzərə alaraq Milli Bank il ərzində də valyuta bazarında neft pullarının izafi hissəsini sterilizasiya etməklə **manatın məzənnəsinin sabitliyini** qorumuşdur.

Valyuta bazarında təklif ilə tələb arasında əhəmiyyətli fərqi çəvik hamarlanması nəticəsində il ərzində möhkəmlənmə tempi cəmi 3% olmuşdur. Qeyd edək ki, bu proses digər qonşu neft ölkələrində daha sürətlə baş verir. Təhlillər göstərir ki, Milli Bank bazara müdaxilə etməsəydi, manat ilin əvvəlindən ikirəqəmli tempə möhkəmlənə bilərdi.

Milli Bank valyuta bazarında tələb və təklifi tənzimləmək yolu ilə manatın məzənnəsinə təsir etmişdir. İl ərzində Milli Bankın valyuta bazarına müdaxiləsi alışqönlü olmuş və təxminən 2 mld. \$-na bərabər olmuşdur. Məhz Milli Bankın valyuta bazarına aktiv alışqönlü müdaxilələri manatın məzənnəsinin kəskin möhkəmlənməsinin qarşısını almışdır.

Qeyd edilən dövrdə manatın əsas ticarət partnyoru olan ölkələrin valyutalarına nisbətən orta dəyişimini xarakterizə edən nominal effektiv məzənnəsi

ucuzlaşmışdır. Belə ki, 2007-ci ilin dekabr ayında 2006-cı ilin dekabrına nəzərən ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 5.1%, idxal üzrə 4% ixrac çəkili isə 5.8% dəyərdən düşmüşdür. Bu dövrdə qeyri-neft sektoru üzrə nominal effektiv məzənnə ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 4.3%, idxal və ixrac çəkili isə 4.4% ucuzlaşmışdır.

Manatın real effektiv məzənnəsi isə (neft sektoru daxil olmaqla) 2007-ci ilin dekabr ayında ötən ilin dekabrına nəzərən ümumi ticarət dövriyyəsi, idxal və ixrac çəkili 6.8% bahalaşmışdır. Nominal valyuta məzənnələrinin dəyişməsi ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə real effektiv məzənnəyə 52%, qiymətlərin dəyişimi isə 48% təsir göstərmişdir (neft sektoru daxil olmaqla). Real effektiv məzənnənin dəyişiminə nominal valyuta məzənnələrinin dəyişimi azaldıcı, qiymətlərin dəyişimi isə artırıcı təsir göstərmişdir.

Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə 2007-ci ilin dekabr ayında ötən ilin dekabrına nəzərən ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 5.4%, idxal çəkili 5.9%, ixrac çəkili isə 2.7% möhkəmlənmişdir.

Effektiv məzənnə indeksləri ölkənin rəqabət qabiliyyətini uzunmüddətli dövrdə qiymətləndirmək üçün daha məqsədəuyğundur. Bu baxımdan effektiv məzənnə indekslərinin 2000-ci ilin dekabrından etibarən olan dinamikasına nəzər yetirmək məqsədəuyğun olardı. 2007-ci ilin dekabr ayında 2000-ci ilin dekabrına nəzərən real effektiv məzənnə neft sektoru da daxil olmaqla ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 4.9%, idxal üzrə 6.8%, ixrac üzrə 3.4% dəyərdən düşmüşdür. Qeyri-neft sektoru üzrə də real effektiv məzənnənin aşağı düşməsi baş vermişdir. Belə ki, neft sektoru istisna olmaqla 2000-ci ilin dekabrına nəzərən real effektiv məzənnənin aşağı düşməsi tempi ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 10.9%, idxal üzrə 8.6%, ixrac üzrə isə 22.2% təşkil etmişdir.

Uzunmüddətli dövrdə real effektiv məzənnənin azalması onunla əlaqədardır ki, bu dövrdə ticarət partnyoru olan ölkələrdə inflyasiya tempi Azərbaycandakı inflyasiyanı üstələmişdir. Beləliklə, uzunmüddətli dövrdə (2000-2007-cı illərdə) manatın real effektiv məzənnəsi ucuzlaşmışdır ki, bu da Azərbaycanın əsas ticarət partnyoru olan dövlətlərlə xarici ticarət şəraitinin əlverişli olduğunu göstərir.

Milli Bankın sərəncamında olan valyuta ehtiyatlarının həcmi 2007-cı ilin sonuna ilin əvvəli ilə müqayisədə (1967,3 mln. ABŞ dolları) 2 dəfədən çox və ya 2048 mln. ABŞ dolları artaraq 4015.3 mln. ABŞ dollarına çatmışdır.

2007-ci ilin ötən dövründə iqtisadi artımın daha da sürətlənməsi şəraitində **pul tələbinin** artımı davam etmişdir. İlin sonuna geniş mənada manatla pul kütləsi (M-2) 4405 mln. AZN-ə çatmışdır. İlin əvvəlindən monetləşmə əmsalı (M2-n ÜMM-da xüsusi çəkisi) 13.2 faiz bəndi yüksəlmişdir.

Bank sisteminin pul yaratmaq qabiliyyətini xarakterizə edən göstəricilərin yaxşılaşması müşahidə edilmişdir. Belə ki, pul multiplikatoru (manatla geniş pul kütləsinin manatla pul bazasına nisbəti) ötən il ilə müqayisədə 2.2% artaraq 1.37-ə çatmışdır. Ölkədə bank infrastrukturunun sürətli inkişafı, xüsusən də mütərəqqi ödəniş sistemlərinin tətbiqi, iri və xırda ödənişlər üzrə banklararası elektron hesablaşmalar sisteminin genişlənməsi, plastik kart dövriyyəsinin ekspansiyası, postterminalların quraşdırılması bank sisteminin pul yaratmaq qabiliyyətinin artmasına əlavə stimül verməkdədir. Nağd pulun geniş pul kütləsindəki xüsusi çəkisi 61.6% təşkil etmişdir.

Yüksək makroiqtisadi dinamika və bank sisteminin sıçrayışlı inkişafı **maliyyə sabitliyinin** diqqət mərkəzində saxlanmasını daha da aktuallaşdırmışdır. Milli Bankın valyuta sabitliyinə yönəldilmiş pul və məzənnə siyasəti ölkədə maliyyə sabitliyinin qorunmasına yardım etmişdir. Maliyyə sabitliyinin möhkəmləndirilməsi məqsədilə Milli Bank eyni zamanda bankların sağlamlaşdırılması və rəqabət qabiliyyətinin artırılması üçün onların ardıcıl kapitallaşması, maliyyə və inzibati idarəetmə sistemlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində məqsədli tədbirlər həyata keçirmişdir.

Nəticədə, 2007-ci il il ərzində iqtisadiyyatda artan pul kütləsi ev təsərrüfatları və korporativ sektorun yığımlarına çevrilmiş, bu yığımlar qeyri-neft sektorunda investisiyalara sürətlə transformasiya olunmuşdur. Bank aktivlərinin keyfiyyəti yüksəlmiş, bankların sağlamlığı daha da güclənmiş, onlar risklərinə adekvat səviyyədə kapitalla, müştərilərin tələblərini vaxtında və tam həcmdə yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olmuşdur.

Pul siyasətinin alətləri. *Milli Bank nəzərdə tutduğu hədəflərə nail olmaq üçün açıq bazar əməliyyatları, faiz dərəcələri, habelə məcburi ehtiyat normaları kimi alətlərdən istifadə etmişdir.*

Pul kütləsinin inflyasyon potensiala malik hissəsini sterilizasiya etmək üçün Milli Bank özünün qısamüddətli notlarından istifadəni il ərzində davam etdirmişdir. İl ərzində notların yerləşdirilməsi üzrə Milli Bank tərəfindən 52 auksion keçirilmişdir. Emissiyanın ümumi həcmi 2650 mln. AZN, yerləşdirilmiş notların həcmi isə 1920 mln. AZN (emissiya həcminin 72,5%-i) təşkil etmişdir. 2007-ci ildə Milli Bankın qısamüddətli notları üzrə orta ölçülmüş gəlirlilik azalaraq ilin əvvəlində keçirilmiş ilk auksiondakı 12,33%-dən sonuncu auksionda 10,56%-dək enmişdir. Notlar üzrə təkrar bazarın həcmi 220,2 mln. AZN təşkil etmişdir ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,7 dəfə çoxdur.

Bankların likvid vəsaitlərə ehtiyacını, onların müştərilər qarşısında öhdəliklərinin vaxtında icrasını təmin etmək məqsədilə il ərzində aparılmış REPO əməliyyatlarının həcmi 2440,8 mln. AZN təşkil etmişdir. İl ərzində əks-REPO (1 günlük) üzrə həyata keçirilən əməliyyatların ümumi həcmi 37,5 mln. AZN təşkil etmişdir.

Milli Bank iqtisadiyyatın müəyyən hərətlənməsini nəzərə alaraq pul siyasətini bir qədər sərtləşdirmək məqsədilə faiz dahlizinin əsas göstəricisi olan uçot dərəcəsini 2 dəfə artıraraq 9,5%-dən 13%-ə çatdırmışdır. Faiz dahlizinin digər parametrləri olan əks-REPO dərəcəsi 19%, REPO dərəcəsi isə 5% səviyyəsində müəyyənləşdirilmiş və 2 aprel 2007-ci il tarixindən etibarən dəyişdirilmişdir.

3. Maliyyə bazarları

Kredit qoyuluşları. 2007-ci ilin dekabr ayının sonuna kredit qoyuluşlarının həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 97.4% artmış, ÜDM-də xüsusi çəkisi (qeyri-neft sektorunun ÜDM-i üzrə) isə 46%-i ötərək 4323.1 mln. AZN təşkil etmişdir.

Yeni verilmiş kreditlərin həcmi 2007-ci ildə 6709.3 mln. AZN təşkil etmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövründə olduğundan 2 dəfə çoxdur. Son bir ildə yeni verilmiş kreditlərin məbləği kredit borcları üzrə ödənişlərin məbləğini xeyli üstələmişdir. Bunun nəticəsidir ki, kredit qoyuluşlarının xalis artımı 2301.9 mln.AZN təşkil etmiş və beləliklə kredit qoyuluşlarının qalığı 01.01.2007 tarixindəki 2362.7 mln.AZN-dən 01.01.2008 tarixinə 4664.6 mln. AZN-ə yüksəlmişdir.

Təhlil olunan dövrün sonuna cəmi kredit qoyuluşunun 97.6%-ni banklar tərəfindən verilən kreditlər, 2.4%-ni isə qeyri-bank kredit təşkilatlarının kreditləri təşkil etmişdir. Son bir ildə banklar tərəfindən kredit qoyuluşları 98%, qeyri-bank kredit təşkilatlarının kreditləri isə 71.6% artmışdır.

Son illər həyata keçirilən iqtisadi islahatların nəticəsi olaraq özəl sektorun iqtisadiyyatda rolunun artması kredit qoyuluşlarının strukturunda özəl bankların payını artmaqdadır. Belə ki, 2007-ci ilin yekunu üzrə kredit qoyuluşlarında özəl bankların payı 54.9% təşkil etmişdir. Eyni zamanda özəl sektora kreditlərin məbləği son bir ildə 86.9% artaraq 01.01.2008-ci il tarixinə 4007.5 mln. AZN təşkil etmiş və kredit qoyuluşlarında onun xüsusi çəkisi 85.9%-ə yüksəlmişdir.

Təhlil olunan dövr ərzində təsərrüfat subyektlərinin bütün növləri üzrə iqtisadiyyata kredit qoyuluşlarının artım tempi yüksək olmuşdur.

Qeyri-maliyyə müəssisələri olan hüquqi şəxslərə kredit qoyuluşları ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 94% artmış və onun cəmi kredit qoyuluşunda xüsusi çəkisi 64.5% təşkil etmişdir. Son bir il ərzində sənaye və istehsala yönələn kreditlərin məbləği 60% artaraq 308 mln. AZN, ticarət və xidmətə verilən kreditlərin məbləği 84.4% artaraq 1193.9 mln. AZN, kənd təsərrüfatı və emala yönələn kreditlərin məbləği 44.1% artaraq 196.6 mln. AZN, nəqliyyat və rabitə sektorlarına verilən kreditlərin məbləği isə 2.2 dəfə artaraq 469.6 mln. AZN təşkil etmişdir.

Fiziki şəxslərə verilən kreditlərin məbləği 2.1 dəfə artaraq 1605.5 mln.AZN təşkil etmişdir ki, bunun da 3.4%-i *plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə kreditlərin* payına düşür. Fiziki şəxslərə verilən kreditlərin yüksək tempə artması bir tərəfdən əhalinin gəlir səviyyəsinin və deməli ödəniş qabiliyyətinin yüksəlməsi, digər tərəfdən isə banklar tərəfindən təklif olunan kredit xidmətlərinin çeşidinin artması və prosedurların sadələşməsi ilə izah olunur. İpoteka kreditləşməsi mexanizminin işə düşməsi də fiziki şəxslərə kreditlərin yüksək tempə artmasına əlavə stimül vermişdir.

Manatın sərbəst dönərli valyutalara nəzərən məzənnəsinin möhkəmlənməsi və eləcə də denominasiyanın real bəhrələr verməyə başlaması kredit qoyuluşlarının valyuta strukturuna da təsir göstərməkdədir. 2007-cı ilin dekabr ayında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə xarici valyuta ilə kredit qoyuluşları 81.4% artdığı

halda, manatla kredit qoyuluşları 2.1 dəfə artmışdır. Nəticədə milli valyuta ilə kredit qoyuluşlarının cəmi kredit qoyuluşlarında xüsusi çəkisi 4.1 faiz bəndi artmışdır. 1 yanvar 2008-ci il tarixinə kredit qoyuluşlarında xarici valyuta ilə verilən kreditlərin xüsusi çəkisi 46.4% təşkil etmişdir. Qısamüddətli kreditlərin 35.4%-i, uzunmüddətli kreditlərin isə 52.3%-i xarici valyutada verilmişdir.

2007-ci ilin dekabr ayının yekunu üzrə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qısamüddətli kredit qoyuluşları 43.5% artdığı halda, uzunmüddətli kredit qoyuluşları 2.5 dəfə artmışdır. Nəticədə dövr ərzində kredit qoyuluşlarının strukturunda uzunmüddətli kreditlərin xüsusi çəkisi 13.2 faiz bəndi artmış və 01.01.2008-ci il tarixinə 64.9% təşkil etmişdir.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı istiqamətində görülmüş işlərin nəticələri kredit qoyuluşlarının regional strukturunda da öz əksini tapır. Kredit təşkilatlarının regionlar üzrə şəbəkəsinin genişlənməsi regionlarda fəaliyyət göstərən iqtisadi subyektlərin kreditlər əldə etmək imkanlarını genişləndirir. 2007-ci ilin dekabr ayının yekunu üzrə kredit qoyuluşlarının 84.9%-i Bakı şəhərinin, 15.1%-i isə regionların payına düşmüşdür.

2007-ci ilin dekabr ayında kreditlər üzrə faiz dərəcələrində kəskin dəyişikliklər baş verməmişdir.

2007-cı ilin dekabr ayında milli valyuta ilə kreditlər üzrə orta faiz dərəcələri ötən ilin müvafiq ayına nisbətən cəmi 0.47% bəndi artmış və 01.01.08 tarixinə 16.97% təşkil etmişdir. Manatla hüquqi şəxslər üzrə orta faiz dərəcələri ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 0.24% bəndi artaraq 15.13%, fiziki şəxslər üzrə orta faiz dərəcələri isə cəmi 0.19% bəndi artaraq 20.29 % təşkil etmişdir. Xarici valyutada verilmiş kreditlər üzrə orta faiz dərəcələri ötən ilin dekabrına nisbətən 0.91% bəndi azalaraq 16.26% olmuşdur. Bu dövrdə hüquqi şəxslərə xarici valyutada verilən kreditlər üzrə orta faiz dərəcəsi ötən ilin dekabrındakı 14.81%-dən hesabat dövrünün sonuna 13.72%-ə enmiş, fiziki şəxslərə verilən kreditlər üzrə faiz dərəcəsi isə 21.82%-dan 21.70%-ə enmişdir.

Depozit bazarı. 2007-ci ilin sonuna əmanət və depozitlərin həcmi ilin əvvəli dövrü ilə müqayisədə 58% artaraq 3400 mln. AZN-i ötmüşdür.

Fiziki şəxslərin əmanətlərinin artımı da davam etmişdir. Belə ki, fiziki şəxslərin əmanətləri son bir ildə 79.2% artmış və 1468.4 mln. AZN təşkil etmişdir. İlin sonuna banklar tərəfindən cəlb olunmuş əmanətlərin 65.4%-i özəl bankların payına düşmüşdür.

Qeyd edək ki, rezidentlərlə yanaşı **qeyri-rezident fiziki şəxslər** tərəfindən də əmanət qoyuluşları yüksək tempə artmaqdadır. Belə ki, ilin sonuna ilin əvvəli ilə müqayisədə qeyri-rezident fiziki şəxslərin əmanətləri 2.6 dəfə artmışdır.

Əmanətlərin valyutalar üzrə strukturunun təhlili iqtisadi subyektlərin manata olan inamının artdığını göstərir. Belə ki, ilin əvvəli ilə müqayisədə əhalinin xarici valyuta ilə əmanətləri 39.2% artdığı halda, **manatla əmanətlər** 2.7 dəfə artmışdır. Bu amil pul kütləsinin strukturunu yaxşılaşdırmaqla manatın iqtisadi dövriyyədə rolunun daha da möhkəmlənməsinə əlverişli zəmin yaradır.

Banklararası pul bazarı. İl ərzində Mütəşəkkil Banklararası Kredit Bazarında əqdlər manat və ABS dollarında bağlanmışdır. Manatla bağlanmış əqdlərin ümumi həcmi 35,8 mln. AZN təşkil etmişdir. Bağlanmış əqdlər üzrə

orta illik faiz dərəcəsi 15,1% təşkil etmişdir. Dövr ərzində ABŞ dolları ilə bağlanmış əqdlərin ümumi həcmi 25,8 mln. ABŞ dolları və orta illik faiz dərəcəsi 13,1% təşkil etmişdir. Verilmiş kreditlərin müddəti 3-450 gün diapozonunda olmuşdur.

2007-ci il ərzində dövlətin qiymətli kağızları ilə “bank-bank” sxemi üzrə banklararası REPO əməliyyatlarının ümumi həcmi 253,8 mln. manat təşkil etmişdir. Banklararası REPO əməliyyatları üzrə orta ölçülmüş gəlirlilik 8,1% təşkil etmişdir. Aparılmış əməliyyatların müddəti 1-7 gün diapozonunda olmuşdur.

Dövlət qısamüddətli istiqrazlar bazarı. 2007-ci il ərzində Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Dövlət qısamüddətli istiqrazların yerləşdirilməsi üzrə 48 hərrac keçirilmişdir. Elan olunmuş buraxılışların həcmi 269 mln. AZN, yerləşdirilmiş DQİ-lərin həcmi isə 167 mln. AZN təşkil etmişdir. Orta ölçülmüş gəlirlilik ilk hərracda 10,02% təşkil etdiyi halda, son hərracda 10,49% səviyyəsinə yüksəlmişdir. DQİ-lər üzrə təkrar bazarın həcmi 30,7 mln. AZN təşkil etmişdir.

Beləliklə, 2007-ci il ərzində Milli Bank tərəfindən yeridilmiş pul siyasəti iqtisadiyyatın pula olan tələbatının ödənilməsinə, məzənnə sabitliyinin və maliyyə sabilliyinin qorunmasına müsbət təsir göstərmişdir.